

Sociální vyloučení a politika sociální inkluze

Vyučující: ing. Miroslava Rákoczyová, katedra sociální politiky a sociální práce

Způsob zakončení kursu: zkouška

Program na semestr

Blok A: Sociální vyloučení

1. **Sociální vyloučení.** Vymezení, vazba na koncepty občanství a sociální participace. Paradigmata sociální exkluze, vazba na typologii sociálního státu.

Povinná četba: Silver, H.: Social exclusion and social solidarity: Three paradigms, International Labour Review, Vol. 133, 1994/5-6, str. 531-578

Doporučená četba: Rodgers, G.: What is special about a 'social exclusion' approach?. In: Rogers et al.: Social Exclusion: Rhetoric, Reality, Responses, Levitas, R.: Three Discourses of Social Exclusion, in: Levitas, R.: The Inclusive Society? Social Exclusion and New Labour

2. **Dimenze sociální exkluze – ekonomická I.** Vyloučení ze spotřeby. Vztah konceptů sociální exkluze a chudoby, vyloučení ve společnosti orientované na konzum (Bauman).

Povinná četba: Mareš, P.: Sociologie nerovnosti a chudoby, kap. Proč jsou lidé chudí, str. 60-69
Mareš, P.: Chudoba, marginalizace, sociální vyloučení, Sociologický časopis č. 3/2000, str. 285 - 297

Doporučená četba: Bauman, Z.: „Work, consumerism and the new poor“, kap. 2 (From the work ethic to the aesthetic of consumption, str. 23 - 41)
Sirovátka, T. et al.: Příjmová chudoba, materiální deprivace a sociální vyloučení v České republice a srovnání se zeměmi EU, VÚPSV Praha 2005, kap. 1 Příjmová chudoba, str. 6-23 (dostupné na www.vupsv.cz)

3. **Dimenze sociální exkluze – ekonomická II.** Vyloučení na pracovním trhu. Vývojové tendence na trhu práce, marginalizace pracovní síly, formy vyloučení ze světa práce.

Povinná četba: Beck, U.: The Brave New World of Work, kap.5 The Risk Regime – How the Work Society is Becoming Risk Society, str. 67 – 91

Doporučená četba: Esping-Andersen, G. Et al.: Why We Need a New Welfare State, kap. 4 – The quality of working life in welfare strategy, str. 96-129
OECD Employment Outlook, OECD 2001, kap. 3 The Characteristics and Quality of Service Sector Jobs (dostupné na <http://www.oecd.org/dataoecd/11/15/2079411.pdf>)
Sirovátka, T. : Exkluze Romů na trhu práce a šance na jejich inkluzi, str. 11 – 34, in: Sociální studia č. 10, FSS MU, Brno 2003

4. **Dimenze sociálního vyloučení – institucionální.** Vyloučení ze systému sociálního zabezpečení a z institucí ovlivňujících životní šance (vzdělávací systém, zdravotní systém).

Povinná četba: Bauman, Z.: „Work, consumerism and the new poor“, kap.3 – The rise and fall of the welfare state, str. 45 - 62

Doporučená četba: Edgar, B., Doherty, J., Meert, H.: Immigration and Homelessness in Europe, kap. 4 – Immigrants and European housing markets, str. 57 – 94, The Policy Press, Bristol, 2004

5. **Dimenze sociální exkluze – politická, sociálně-kulturní a prostorová.** Transformace urbánního prostoru. Etnicita a etnické enklávy. Procesy segregace, ghetta a jejich transformace (outcast ghetto), rurální ghetto. Vazba na koncept underclass. Příklady z evropských a amerických měst.

Povinná četba: Mingione, E. (ed.): Urban Poverty and the Underclass, Blackwell Publishers, Oxford, 1996, kap. 9 – Space and race in the post-fordist city: the outcast ghetto and advanced homelessness in the United States today, str. 176 - 216

Doporučená četba: Mingione, E. (ed.): Urban Poverty and the Underclass, Blackwell Publishers, Oxford, 1996, kap. 6 – From 'Underclass' to 'Undercast': Some observations about the future of post-industrial economy and its major victims
Murray, Ch.: Příliš mnoho dobra, Sociologické nakladatelství, Praha 1998.

6. **Měření sociální exkluze.** Skupiny ohrožené sociálním vyloučením.. Indikátory, sledované statistiky (ECHP, Leaken), problémy. Empirické poznatky.

Povinná četba: Podklady pro zpracování seminární práce dle zvolené skupiny

7. **Workshop I:** Skupiny ohrožené sociálním vyloučením.

Blok B: Politika sociálního začleňování

8. **Sociální inkluze.** Vymezení, vazba na koncepty sociální solidarity a sociální koheze ad. Systémová integrace a sociální integrace (Lockwood). Sociální inkluze v současném sociálně-politickém diskurzu.

Povinná četba: Gray, J.: Inclusion: A Radical Critique, In: Askonas, P., Stewart, A. (eds.): Social Inclusion – Possibilities and Tensions, Macmillan press, London, 2000

Doporučená četba: Mortensen, N.: Mapping System Integration and Social Integration, in: Andersen et al.: Social Integration and Marginalisation, Samfundslitteratur, Kodaň, 1995

9. **Mechanismy sociální inkluze.** Začlenění prostřednictvím rodiny, trhu, státu. Vzájemné vazby. Implikace pro sociální politiku. Základní příjem, aktivace, workfare.

Povinná četba: Lister, R.: Strategies for Social Inclusion: Promoting Social Cohesion or Social Justice?, in: In: Askonas, P., Stewart, A. (eds.): Social Inclusion – Possibilities and Tensions, Macmillan press, London, 2000

Doporučená četba: Ratcliffe, P.: Is the Assertion of Minority Identity Compatible with the Idea of Socially Inclusive Society? In: Askonas, P., Stewart, A. (eds.): Social Inclusion – Possibilities and Tensions, Macmillan press, London, 2000
Baršová, A., Barša, P.: Afirmativní akce: jiná diskriminace, anebo cesta k různosti?, Sociální studia č. 10 Otázky sociální inkluze romské komunity, FSS MU, Brno 2003

10. **Politika sociální inkluze v EU.** Vývoj, cíle, principy.

Povinná četba: Evropská komise: Joint report on social inclusion 2004 (dostupné na http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_inclusion/docs/final_joint_inclusion_report_2003_en.pdf), kap. 2 a 3, str. 31 – 44, kap. 5 a 6, str. 53 – 89

Doporučená četba: Joint report 2004, kapitoly 7 – 9

11. **Politika sociální inkluze v ČR.**

Povinná četba: Národní akční plán sociálního začleňování ČR na léta 2004-2006 (dostupné na http://www.mpsv.cz/files/clanky/1102/NAPSI_cz.pdf)

Doporučená četba: Evropská komise: Report on Social inclusion in the 10 new Member States 2005 (dostupné na http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_inclusion/docs/sec256printed_en.pdf)

12. **Workshop II:** Programy pro specifické skupiny ohrožené sociálním vyloučením.